

Om skylappsekspertise – og mye annet

Elling Ulvestad
Mennesket og mikrobene
 251 s, tab, ill. Oslo: Universitetsforlaget, 2015.
 Pris NOK 379
 ISBN 978-82-15-02552-0

Elling Ulvestad er professor i immunologi og avdelingssjef ved Mikrobiologisk avdeling i Bergen. Målgruppen for boken er angitt å være helsefagstudenter og fagfolk som er opptatt av smittevernparadoksens utvikling og mulige løsning.

Med smittevernparadokset menes at tiltak rettet mot patogene mikrober skaper nye problemer: Antibiotikabehandling kan gi resistens, vaksinasjon kan gi uventede bivirkninger, den store vekten vi har lagt på hygiene i de siste 50–100 årene kan være årsak til økt forekomst av både autoimmune sykdommer og allergier.

Ulvestad skriver om spillet mellom mikrober og mennesker og om utviklingen av forsvarsmekanismer. Han skriver godt om vaksinasjon og hvorfor en virksom vaksine ofte vil gi bivirkninger. Biologisk smitte beskriver han som en reell overføring av smitte fra person til person, mens psykologisk/sosial smitte er frykt for smittestoff. Han sier at ved sars (severe acute respiratory syndrome) var det samsvar mellom reell fare og opplevd frykt (viruset er svært farlig, og folk fryktet det med rette), mens ved klamydia og svineinfluensa er det et misforhold – klamydia ved at det er en reell fare, men befolkningen frykter ikke smitten, mens ved svineinfluensa var den reelle faren liten og frykten stor.

Det står i det hele tatt mye om svineinfluensa/pandemien i 2009 i boken. Ulvestad er meget kritisk til helsemyndighetenes håndtering. Han mener at pandemiplanen ble for styrende. Han skriver at «et byråkratisk mål om å gjøre folket gjennomvaksinert» ble viktigere enn å holde folket friskt. Han trekker paralleller til New Public Management med vektleggingen av målstyring. Han er opptatt av at «det nye er kjennetegnet ved at det er noe annet enn det som har vært» og mener at man for tidlig låste seg fast i bestemte oppfatninger. Dette betegner han som «skylappsekspertise». De første meldingene fra Mexico var dramatiske. Men han mener at tidlig høsten 2009, basert på blant annet utviklingen i Australia, var det klart at sykdommen var ufarlig for de aller fleste. Jeg synes han er for ensidig negativ til pandemihåndteringen.

Han skriver ellers at for å gjøre en god jobb må den som skal ivareta smittevernet forstå folks frykt, kultur, tro og tradisjoner vel så mye som det aktuelle smittestoffet. Det er jeg helt enig i.

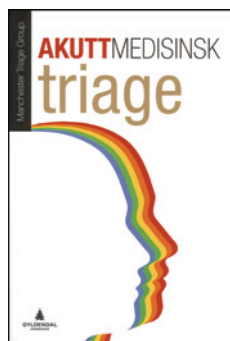
Figurer og tabeller er forholdsvis få og gjennomtenkte. Det er rikelig med henvisninger, og litteraturlisten tar 25 sider.

Ulvestad har åpenbart lest mye filosofi og siterer flittig fra kjente og mindre kjente filosofer. Dette stoffet kan oppleves tungt for en som ikke har forkunnskaper innen filosofi.

Det er en interessant bok, og blant annet smittevernleger og helsebyråkrater kan ha utbytte av å lese den, men jeg tror den blir for spesiell for de fleste studenter.

Tore Wælgård Steen
 Smittevernoverlege, Helsestaten
 Oslo kommune

Engelsk triage på norsk

Norwegian Manchester Triage Group
Akuttmedisinsk triage
 181 s, ill. Oslo: Gyldendal Akademisk, 2015.
 Pris NOK 399
 ISBN 978-82-05-48773-4

Manchester Triage System (MTS) er i bruk på mange av landets akuttmottak. Det oppsto i Manchester i 1990-årene som svar på lokale utfordringer, og ble senere tatt i bruk i resten av Storbritannia og flere andre land. Den andre norske utgaven av *Akuttmedisinsk triage* er en oversettelse av den tredje engelske utgaven. Boken er ment både som lærebok og oppslagsverk for helsepersonell som jobber med MTS. Sekundært er den også tiltenkt i medisin-, sykepleie- og ambulansetutdanninger.

Den første halvdel av boken er skrevet som en lærebok, mens den andre halvdel er et oppslagsverk som inneholder flytskjemaer for MTS. I introduksjonskapitlene presenterer forfatterne relevante definisjoner, triagemetodologi, beslutningsprosessen i triage og smertevurdering. Videre tar de for seg pasienthåndtering, kvalitetssikring og telefontriage.

Boken er oversatt av faggruppen i den norske Manchester Triage-gruppen, ved Grethe Dølbakken. Gruppen har gjort en solid innsats for å få stoffet tilgjengelig på norsk. Ettersom de oversetter en bok om et internasjonalt triagesystem er det i utgangspunktet ikke et mål å tilpasse den til norske forhold. Dette gjør da også boken mindre relevant for norske studenter. Oversettelsen skjennes stedvis også av engelsk setningsstruktur og direkte oversettelser. For noen som ikke kjenner MTS på forhånd, kan terminologien være noe forvirrende.

Som i originalen har første del en logisk oppbygging. Introduksjonskapitlene er gode og gir en grei, om noe snever, introduksjon i triagering. Kapitlet om smertevurdering i triage vurderer jeg som særlig nyttig. De videre kapitlene er mer MTS-spesifikke, men for de som bruker boken i kurssammenheng, er de fortsatt relevante.

Selv om *Akuttmedisinsk triage* nok mest brukes som lærebok, markedsføres den også som et praktisk oppslagsverk. For dette ville et annet format vært mer egnet. Et eksempel til etterfølgelse er layouten til David Borshoffs *The anaesthetic crisis manual* (2011).

Akuttmedisinsk triage er en god kursbok. Jeg anbefaler den til sykepleiere som bruker systemet daglig eller trenger den i kurssammenheng, men det kan gjøres en del grep for å forbedre språket og tilpasse den til norske forhold. Studenter bør, sammen med andre som ser etter en generell introduksjon til triagering, kjøpe en annen bok.

Eirik T. Engstad
 Turnuslege, Diakonhjemmet sykehus
 Oslo